

<https://doi.org/10.53656/his2023-5-9-wid>

Reviews and Annotations
Рецензии и анотации

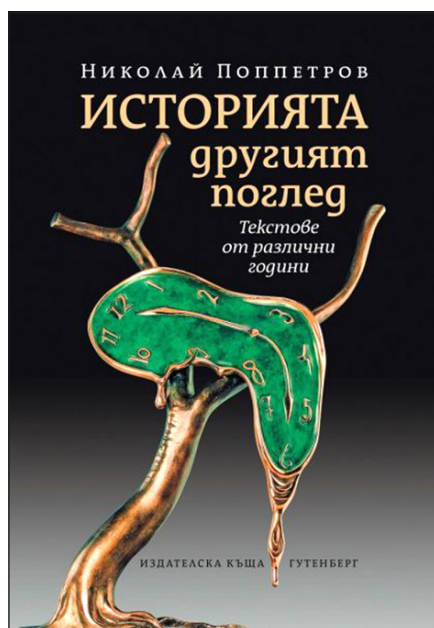
ШИРОК ПОГЛЕД ВЪРХУ БЪЛГАРСКАТА ИСТОРИЯ ОТ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА XX В.

Проф. д.н. Бисер Петров

Институт за балканистика с Център по тракология – БАН

Чувствам се задължен още в началото да направя едно важно пояснение. Заглавието на рецензираното издание *Историята: другият поглед. Текстове от различни години* (Poppetrov 2022), особено уточнението „другият прочит“, вероятно би създавало погрешна представа у незапознатите с личността и творчеството на Николай Поппетров читатели. Става дума за това, че по времето, в което тези подбрани текстове са видели бял свят за пръв път, у нас се нароиха невъобразимо количество съчинения на историческа тематика със заглавия от рода на „другата история“, „истинската история“, „алтернативната история“, „непознатата история“ и тем подобни, имплицитно предполагащи един по-различен и неконвенционален прочит на българската история. Този сборник няма нищо общо с подобен род сензационна книжнина, макар че авторът още на първата страница е изразил претенцията си да представи „непознати, пренебрегвани или превратно тълкувани източници“.

Всички включени в сборника текстове са изградени в строг академичен стил и са незасегнати от външната конюнктура, въздействала през годините по един или друг начин върху българската историография. В по-голямата си част те, макар и да стъпват върху солиден и добре анализиран фактологически материал, не представляват буквални фактографски и емпирични изследвания. Характерът им е по-скоро теоретичен и дискуссионен, а не познатият рутинно

събирателски, какъвто е масовият случай при историческите изследвания у нас. Очевидно такъв е бил замисълът на автора при подбора на текстовете – да представи богатата си научна продукция по такъв начин, че да изведе на челно място изводите, до които достигнал в процеса на дългогодишните си научни занимания и смята, че може да сподели публично – на първо място с българската историческа общност. При селекцията, по уводните му думи, той се е водил от стремежа да изтъкне непопулярни акценти, изразяващи историята „като мит, памет, заблуда (и грешките на историографията), като мозайка от взаимосвързани събития, прояви, явления, процеси и личности“.

Обемистият сборник включва 35 статии и студии, публикувани след 1997 г. в различни научни списания и сборници. Те представляват само малка част от 250-те текста, излезли изпод перото на автора. Материалът е разместен и подреден в пет тематични раздела: *Историкът и историята; Авторитарната епоха, България и другите; Комунистическа България и Културна политика*. Сухото библиографско описание трудно може да предаде дълбочината на представените текстове. Всеки от тях е зареден с полемичност, разкриваща широк простор за последващи дебати, от липсата на които така силно страда съвременната ни историография.

Историософското начало и проблемите на историографската интерпретация на миналото в теоретичен план са най-плътно застъпени в първия тематичен кръг от съдържанието. Към темата авторът има траен интерес и го пренася и в областта на публичната история (Poppetrov 2019). Във втория са вместени изследванията на Поппетров по авторитарните движения и идеология в България в периода 1918 – 1944 г. – област, в която той се наложи като един от най-утвърдените у нас и в чужбина специалисти. В този раздел особено внимание заслужават разработките на автора относно българския фашизъм и обществения образ на цар Борис III. Не по-малко интересни са включените в следващия раздел публикации, в които се изследва присъствието и перцепцията на Германия и СССР в българския обществен и политически живот до 1944 г., а също и отделните студии по чувствителния въпрос за публичните нагласи в България спрямо евреите. Четвъртият тематичен кръг се състои от три студии разглеждащи интерпретации, предразположение и памет по отношение на комунистическото минало – както за съдбовната дата 9 септември 1944 г. в частност, така и за доминантния образ – историографски и обществен – на установения режим, като цяло. Последният тематичен раздел е посветен на едно изключително слабо проучено изследователско поле, каквото представлява културната история, с акцент преди всичко върху водената през различни исторически периоди културна политика – започвайки от 1879 и достигайки до 1947 г.

Трябва да се отбележи, че по някои от представените в сборника теми Поппетров има публикации, които очертават насоките на последващо из-

следване – за политическата митология в България (Poppetrov 1988), българския фашизъм (Poppetrov 1982), за характера на авторитарния режим в страната (Poppetrov 2001), за ранните години на комунистическия режим (Poppetrov 1998), проявите на антисемитизъм (Poppetrov 2014) и др.

В заключение би могло да се сподели общото впечатление от сборника в цялата му пълнота, че той представлява сполучливо съчетание между познавателно и подтикващо към размисъл четиво, което при всички случаи ще срещне отклик у интелигентната и просветена читателска аудитория.

ЛИТЕРАТУРА

ПОППЕТРОВ, Н., 1988. Политическите митове в България между двете световни войни. *История и обществознание*, № 3, с. 3 – 13. ISSN 0861-3710.

ПОППЕТРОВ, Н., 2019. Историческото изследване е като криминално разследване и му трябва въображение, дори интуиция (интервю на Анатолий Кънев). *Път*, № 27, с. 2 – 15. ISSN 1312-7233.

ПОППЕТРОВ, Н., 2022. *Историята: другият поглед. Текстове от различни години*. София: Гутенберг. ISBN 978-619-176-201-9.

POPPEYROV, N., 1982. Faschismus in Bulgarien. Geschichte und Geschichtsschreibung. In: *Sudost Forschungen*, no. 41, pp. 199 – 218. ISSN 0081-9077.

POPPEYROV, N., 1998. Defascisation in Bulgaria from 1944 to 1948. Real Dimensions and the Function of Propaganda. In: *Modern Europe after Fascism 1943 – 1980s*, vol. I, pp. 770 – 804. LARSEN, S.U. & HAGVET, B. (Eds.). New York: Columbia University Press. ISBN 13: 978-0880339735.

POPPEYROV, N., 2001. Flucht aus der Demokratie. Autoritarismus und autoritaeren Regime in Bulgarien 1919 – 1944. In: *Autoritaere Regime in Ostmittel und Suedost Europa*, pp. 378 – 402.

E. OBERLAENDER, R. AMMAN (Hg.), Paderborn: Ferdinand Schoeningh. ISBN 978-3-506-78585-5.

POPPEYROV, N., 2014. Bulgarie. A Country Devoid of Antisemitism? Historical Perspectives. In: *Le Shoah en Europe de Sud Est. Les Juifs en Bulgarie et les terres sous administration Bulgare (1941 – 1944)*. Actes de colloque, pp. 52 – 63. Dir. N. Ragaru, Paris: Editions du Memorial de la Shoah. ISBN 978-2-916966-68-7.

REFERENCES

POPPEYROV, N., 1982. Faschismus in Bulgarien. Geschichte und Geschichtsschreibung. *Sudost Forschungen*, vol. 41, pp. 199 – 218. ISSN 0081-9077.

- POPPETROV, N., 1988. The Political Myths in Bulgaria between the Two World wars. *History and Social Studies*, no. 3, pp. 3 – 13. ISSN 0861-3710. [In Bulgarian].
- POPPETROV, N., 1998. Defascisation in Bulgaria from 1944 to 1948. Real Dimensions and the Function of Propaganda. In: *Modern Europe after Fascism 1943-1980s*, vol. I, pp. 770 – 804. LARSEN, S.U. & HAGVET, B. (Eds.). New York: Columbia University Press. ISBN 13: 978-0880339735.
- POPPETROV, N., 2001. Flucht aus der Demokratie. Autoritarismus und autoritaeren Regime in Bulgarien 1919 – 1944. In: *Autoritaere Regime in Ostmittel und Suedost Europa*, pp. 378 – 402. E. OBERLAENDER, R. AMMAN (Hg.), Paderborn: Ferdinand Schoeningh. ISBN 978-3-506-78585-5.
- POPPETROV, N., 2014. Bulgarie. A Country Devoid of Antisemitism? Historical Perspectives. In: *Le Shoah en Europe de Sud Est. Les Juifs en Bulgarie et les terres sous administration Bulgare (1941 – 1944)*. Actes de colloque. Dir. N. Ragaru, Paris: Editions du Memorial de la Shoah, pp. 52 – 63. ISBN 978-2-916966-68-7.
- POPPETROV, N., 2019. The Historical Research is like a Criminal Investigation and It Needs Imagination, Even Intuition (an Interview by A. Kanev). In: *Road*, no. 27, pp. 2 – 15. ISSN 1312-7233. [In Bulgarian].
- POPPETROV, N., 2022. *The History – the Other View. Texts from Different Years*. Sofia: Gutenberg Publishing. ISBN 978-619-176-201-9. [In Bulgarian].

A BROAD VISION OF BULGARIAN HISTORY IN THE FIRST HALF OF THE TWENTIETH CENTURY

✉ **Prof. Bisser Petrov, DSc.**

ORCID iD: 0000-0001-8881-6423

Institute for Balkan Studies and Centre of Thracology,

Bulgarian Academy of Sciences

45, Moskovska St.

1000 Sofia, Bulgaria

E-mail: bisser_p@hotmail.com